

18.10.2023

VN/8058/2023

Ympäristöministeriön asetus yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittujen kaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta

Taustaa ja lainsäädäntö

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) on nykyisin säädetty kaavan esitystavasta siten, että kaava esitetään kartalla ja kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnot ja -määräykset. Maankäyttö- ja rakennuslain 1.1.2024 voimaan tuleva vaatimus valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittavasta kaavasta muuttaa kaavan sisällön ja esitystavan määrittelyä. Alueidenkäytön digitalisaatiota edistävät muutokset koskevat kaavan esitystapaa siten, että 1.1.2024 alkaen kaavat koostuvat kaavakohteista ja -määräyksistä. Lakimuutoksen myötä edellytetään myös tonttijaon laatimista valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa ja esittämistä valtakunnallisesti vakiomuotoisesti kartalla ja tarvittaessa erillisenä asiakirjana. Lakimuutokseen liittyy siirtymäsäännös, jonka mukaan kunta ja maakunnan liitto voivat kuitenkin yksittäisen kaavan tai tonttijaon laatimisen osalta soveltaa lakimuutoksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä vuoden 2028 loppuun. Maankäyttö- ja rakennuslain 29, 40 ja 55 §:n mukaan ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteentoimivasta tietomallimuodosta sekä kaavakohteiden ja -määräysten vakiomuotoisesta esitystavasta.

Kansallinen loogisen tason kaavatietomalli

Valtakunnallisesti yhteentoimivaa kaavatietomallia on kehitetty seuraavissa ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen vetämissä hankkeissa:

- Paikkatietoalusta - Maankäyttöpäätökset -osahanke (2017–2019), erityisesti sen Kuntapilotti-projekti
- Tulevaisuuden maankäyttöpäätökset -hanke (2019)
- Asema- ja yleiskaavan tietomallit -projekti (syksy 2020)
- Tonttijakosuunnitelman tietomalli -projekti (kevät 2021) sekä Tonttijakosuunnitelman tietomallin päivitys (kesä 2022)
- Rakennetun ympäristön tietomallien harmonisointi (syksy 2021–syksy 2022)
- Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tekninen toteutus (2023)

Ympäristöministeriön asetus yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittavien kaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta pohjautuu Yhteentoimivuusalustan kaavatietomalliin, joka toimii loogisen tason kansallisena kaavatietomallina.

Kansallisessa kaavatietomallissa kaavatietojen rakenne on kuvattu tietokomponentteina, jotka koostuvat ominaisuustietoja eli attribuuttitietoja sisältävistä tietoluokista sekä tietojen välisiä suhteita kuvaavista assosiaatioista, jotka kertovat, miten tiedot liittyvät toisiinsa. Kansallinen kaavatietomalli kuvaa siis valtakunnallisesti yhteentoimivan kaavatiedon määräykset eli vaatimukset kaavatiedon rakenteelle. Osa ominaisuustiedoista, kuten tieto kaavamääräyksen sisältöä luokittelevasta kaavamääräyksen lajista, tulee kansallisen kaavatietomallin mukaan ilmaista koodistojen avulla. Nämä koodistot löytyvät Yhteentoimivuusalustalta. Valtakunnalliset koodistot varmistavat tiedon konelueuttavuuden ja haettavuuden kansallisesti.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä (Ryhti-järjestelmä)

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen alueidenkäytön digitalisaatiota edistävien muutosten lisäksi 1.1.2024 tulee voimaan myös laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (431/2023 RYTJ-laki). Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä eli Ryhti-järjestelmä on laaja kokonaisuus, jonka käyttöönotto edellyttää testaamista ja jatkuvaa kehittämistä.

Ryhti-järjestelmään toimitettavat alueidenkäyttöä koskevat tiedot tulee toimittaa valtakunnallisesti yhteentoimivassa ja koneluettavassa muodossa eli myös Ryhti-järjestelmään toimitettavien tietojen kannalta on tarpeen, että kaavat laaditaan valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa. RYTJ-lain 5 §:ssä säädetään Ryhti-järjestelmään toimittavista alueidenkäyttöä koskevista tiedoista. RYTJ-lain 5 §:ää sovelletaan 1.1.2029 alkaen.

Ryhti-järjestelmä rakennetaan vuosien 2023 ja 2024 aikana, ja se avautuu käyttäjille vaiheittain vuonna 2024. Sen jälkeen alkaa siirtymäkausi, jolloin vuosina 2025–2028 Ryhti-järjestelmä otetaan laajasti käyttöön kunnissa ja maakuntien liitoissa. Vaikka alueidenkäytön tietojen toimittamista ei edellytetä vielä 1.1.2024 alkaen, Ryhti-järjestelmän kehitysaikataulu mahdollistaa sen, että kunnat ja maakuntien liitot pystyvät siirtymäaikana testaamaan laatimiensa kaavojen valtakunnallista yhteentoimivuutta hyödyntämällä Ryhti-järjestelmän validointipalvelua. Validointipalvelun avulla voidaan tarkistaa, läpäiseekö kaava-aineisto valtakunnallisesti määritellyt tekniset vaatimukset kaavatiedon rakenteesta.

Tähän mennessä kaavoja ei ole vielä laadittu kansallisen kaavatietomallin mukaisesti, joten sen käytöstä ei ole vielä saatu käytännön kokemuksia. Kansallista kaavatietomallia onkin todennäköisesti tarpeen kehittää sen soveltamisesta saadun kokemuksen sekä rakennetun ympäristön tietojärjestelmän testauksen yhteydessä saadun palautteen pohjalta siirtymäkauden aikana.

1.1.2024 voimaan tulevaksi tarkoitetulla ympäristöministeriön asetuksella on tarkoitus säätää yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittujen kaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta. Asetuksessa säädettäisiin vain tietomallimuodossa laadittujen kaavamääräysten yhteentoimivuuden vähimmäistasosta siltä osin, että pystytään määrittelemään valtakunnallisesti vakioimuotoinen esitystapa kaavakohteille ja -määräyksille. Ryhti-järjestelmään toimitettavien tietojen rakenne määritellään tarkemmin ympäristöministeriön asetuksella, joka tulee voimaan vasta siirtymäajan päätyttyä.

Keskeiset käsitteet

Tietomallimuotoiseen kaavoitukseen liittyviä käsitteitä on määritelty osana rakennetun ympäristön tiedon yhteentoimivuustyöhön liittyvää sanastotyötä.

Kaavakohde eroaa voimassa olevan lain mukaisesta kaavamerkinnästä siten, että oikeusvaikutteisen kaavan ohjausvaikutuksen kannalta kaavakohteen olennaista tietosisältöä ovat tietomallissa vain maantieteellinen sijainti ja geometria. Siinä missä kaavamerkintä on kaavan ohjausvaikutusta ilmentävä kuva kaavakartalla, jota tulkitaan osana siihen liitettyä kaavamääräyksen sisältöä, kaavakohde on pelkkä sijaintiobjekti eli geometristä muotoa kuten viivaa, pistettä tai aluetta kuvaava kohde, jolla on tietty sijainti. Kaavakohde saa merkityksensä vasta siihen liitettyjen kaavamääräysten myötä. Kaavakohde ei siis yksinään sisällä tietoa kaavan ohjausvaikutuksesta, vaan siihen tulee aina liittää kaavamääräys.

Kaavamerkintöihin nykyisin liittyvä tietosisältö, esimerkiksi alueen käyttötarkoitus, olisi jatkossa osa tietomallimuodossa laaditun kaavamääräyksen rakenteellista tietosisältöä.

Kansallisessa kaavatietomallissa maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettu kaavamääräys on jaettu kaavamääräyksen tietoluokkaan ja kaavamääräysryhmiin sekä yleismääräysryhmiin. Tämän ryhmäjaon avulla kaavatietoa hyödyntävät tietojärjestelmät pystyvät tunnistamaan, kohdistuuko kaavamääräys tiettyyn kaavakohteeseen vai koko kaavan alueeseen. Yksittäisistä kaavamääräyksistä muodostuva ryhmä liitetään kaavamääräysryhmän avulla kaavakohteeseen ja yleismääräysryhmän avulla koko kaavaan. Kaavamääräysryhmälle annetaan otsikko, joka kertoo entisen merkinnän selitteen tapaan, mistä kaavamääräyksessä on kyse. Yleismääräysryhmän ja siihen liittyvän otsikoinnin avulla voidaan puolestaan jäsentää koko kaavaa koskevat yleismääräykset selkeiksi kokonaisuuksiksi, esimerkiksi "hulevesien hallintaa koskevat yleismääräykset".

Tietomallipohjaisen kaavan laatimisessa hyödynnetään kaavamääräyskoodeja, joiden avulla kaavamääräysten sisältö luokitellaan valtakunnallisesti yhteentoimivassa ja koneluettavassa muodossa. Valtakunnallisesti yhteentoimivia kaavamääräyksiä laadittaessa käytettävät koodiarvot listattaisiin tämän asetuksen liitteissä 1-3.

Kansallisen kaavatietomallin mukaan kaavamääräyksen tietoluokalle on aina määriteltävä yksi kaavamääräyksen laji. Tähän tarkoitukseen käytetään Kaavamääräyslaji-koodistoa, johon sisältyvät koodiarvot tulisivat tämän asetuksen liitteeseen 1. Kaavamääräyslaji-koodiston avulla varmistetaan kaavamääräysten keskeisen tietosisällön luokittelu valtakunnallisesti yhteentoimivasti. Kaavakohteeseen liittyvä kaavamääräyksen laji kertoo koneluettavassa muodossa, mikä on määräyksen antamisen peruste. Esimerkiksi kaavamääräyksellä voidaan määritellä, että kaavakohde kuvaa asuintalojen korttelialueen sijaintia ja muotoa, jolloin siihen liitettävän kaavamääräyksen lajiksi määriteltäisiin "asumisen alue". Tätä kaavamääräyksen koneluettavaa tietosisältöä tulisi täydentää lisätiedolla, joka kertoisi, että kyseinen kaavakohde muodostaa aluevarauksen eli asumisen alue tulisi määritellä kaavakohteen pääkäyttötarkoitukseksi. Tähän tarkoitukseen käytetään kansallisen kaavatietomallin mukaan Kaavamääräyksen lisätiedon laji -koodistoa, johon sisältyvät koodiarvot tulisivat tämän asetuksen liitteeseen 2.

Tietyille kaavamääräyksen lajeille ja kaavamääräyksen lisätiedon lajeille kaavanlaatijan tulee aina määritellä arvo, joka kertoo esimerkiksi rakennusoikeuden määrän sallittuna kerrosalana tai kadun nimen. Kaavamääräyksen arvo voidaan antaa joko tekstinä, numerona tai koodiarvona riippuen siitä, millaisesta määräyksestä on kyse. Näiden arvojen tietotyytit käyvät ilmi kaavamääräyskokoelmasta eli tämän asetuksen liitteestä 4 - Kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystapa.

Valtakunnallisesti yhteentoimivan kaavatiedon vakiomuotoinen esitystapa

Kun kaavoja 1.1.2024 alkaen laaditaan kansallisen kaavatietomallin mukaisesti, tuotetaan samalla valtakunnallisesti määritetyn rakenteen mukaista yhteentoimivaa kaavatietoa. Tämä rakenteinen kaavatieto, joka on käytettävien kaavamääräyskoodistojen osalta myös koneluettavaa, mahdollistaa kaavatiedon hyödyntämisen erilaisiin käyttötarkoituksiin ja sitä voidaan tarvittaessa visualisoida monin eri tavoin käyttötapauksesta riippuen. Esimerkiksi kaavasta voidaan katselupalvelussa korostaa värein katsojaa kiinnostavia teemoja tai tuottaa värisokeille saavutettavan version. Kaavasta tulee kuitenkin päätöksenteon yhteydessä hyväksyä niin sanottu "ihmisluettava versio" eli tietomallipohjaisesta kaavatiedosta tehty tuloste, jota ihminen kykenee tulkitsemaan. Tämä visualisointi voi olla esimerkiksi katselupalvelussa tai PDF-

muodossa hyväksyttävä kaavakartta ja siihen liittyvä kaavamääräysluettelo. Jotta näiden tietomallimuotoisten kaavakarttojen tulosteiden laatimiseen saadaan yhtenäiset käytännöt, on tarpeen säätää ympäristöministeriön asetuksella valtakunnallisesti vakiomuotoisesta esitystavasta.

Kaavamääräyskoodistojen avulla samankaltaiset kaavamääräykset pystytään lajittelemaan siten, että niille pystytään määrittelemään vakiomuotoinen esitystapa. Valtakunnallisesti vakiomuotoisella esitystavalla tarkoitetaan sitä, että kaavakohteisiin liitettävien samankaltaisten kaavamääräysten esitystapa kartalla on valtakunnallisesti yhtenäinen. Asetuksella ei kuitenkaan oteta kantaa yksityiskohtaisiin kaavatulosten tekemiseen liittyviin teknisiin määrityksiin, kuten kirjaintunnusten tai kadunnimien asemointiin kartalla.

Kansallisessa kaavatietomallissa kaavamääräysryhmän otsikko toimisi kaavamääräysluettelossa ikään kuin merkinnän selitteenä eli sen avulla kuvattaisiin lyhyesti ja ytimekkäästi mikä on kaavakohteeseen liitetyn kaavamääräyksen sisältö, esimerkiksi "Asuinrakennusten korttelialue". Asetuksen liitteen 4 mukainen valtakunnallisesti vakiomuotoinen esitystapa ja siihen liittyvä kirjaintunnus kaavakartalla kertoisi tietomallipohjaisen kaavan tulostetta tulkitsevalle ihmiselle, että kyseessä on asuntalojen korttelialuetta koskeva aluevaraus.

Koko kaava-alueetta koskevat yleismääräykset ilmaistaan tekstimuotoisina määräyksinä, joita ei visualisoida kaavakartalla. Näille yleismääräyksille määritellään kaavamääräyksen lajiksi "sanallinen määräys". Tällöin nimenomaan sanalliselle määräykselle kirjoitettu tekstimuotoinen kaavamääräyksen arvo kertoo, mitä kaavamääräyksessä määrätään. Tämä kaavamääräyksen arvo esitetään tietomallipohjaisen kaavan kaavamääräysluettelossa aina niihin liittyvän kaavamääräysryhmän otsikon alla.

Lähtökohtaisesti kaikki muut kaavamääräyksille annettavat arvot kuin sanalliset määräykset esitetään puolestaan osana kaavakohteen visualisointia kaavakartalla. Esimerkiksi Kaavamääräyslaji-koodiarvo "kadun tai tien nimi" kertoo, että kaavamääräyksen antamisen perusteena on nimistöä määrittäminen ja tälle nimistöä koskevalle kaavamääräykselle annettava arvo eli kadun nimi esitetään kaavakartalla.

Yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittavien kaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annettavan ympäristöministeriön asetuksen sisältö

Asetuksessa säädettäisiin vakiomuotoisen esitystavan lisäksi valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa laaditun kaavatiedon rakenteen vähimmäisvaatimuksista. Tietomallimuodossa laaditun kaava-aineiston tulisi sisältää asetuksen mukainen tietosisältö, jotta kaavan laatimisen tuloksena muodostuva kaavatieto olisi valtakunnallisesti yhteentoimivaa.

Asetukseen ei kuitenkaan kirjattaisi tietomallimuotoisen kaavan laatimisen käytäntöihin liittyviä ohjeistuksia, vaan asetuksessa keskitytään ainoastaan kaavamääräysten yhteentoimivuuden osalta vähimmäistason määrittelyyn kaavamääräyskoodistoilla. Kaavakohteiden ja kaavamääräysten vakiomuotoisen esitystavan osalta asetuksessa määriteltäisiin vain vähimmäisvaatimukset sen suhteen, että kun käytetään tiettyjä kaavamääräyskoodeja ja niiden yhdistelmiä silloin kun ne liittyvät kaavakohteisiin, joilla on tietty geometria, käytettäisiin aina samanlaista eli vakiomuotoista esitystapaa.

Vakiomuotoinen esitystapa koskisi myös kaavamääräysryhmien otsikointia, jotta voitaisiin varmistaa valtakunnallisesti, että samoilla kaavamääräyskoodeilla ja niiden yhdistelmillä tarkoitetaan eri kuntien laatimissa kaavoissa samaa asiaa. Asetukseen kirjattaisiin kuitenkin mahdollisuus täydentää kaavakartalla esitettävää kaavamääräyksen sisältöä sanallisella määräyksellä. Lisäksi asetukseen sisältyisi myös

mahdollisuus tarpeen mukaan erotella kaavassa toisistaan kirjaintunnisteen perään lisättävällä indeksimerkinnällä ne kaavakohteet, joihin liittyen on annettu jokin tietty sanallinen määräys.

Asetuksenantovaltuudet

Ympäristöministeriön asetus annettaisiin maankäyttö- ja rakennuslain 29, 40 ja 55 §:ssä olevien asetuksenantovaltuuksien nojalla. Asetustenantovaltuuksien mukaan ympäristöministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä yhteentoimivasta tietomallimuodosta sekä kaavakohteiden ja -määräysten vakiomuotoisesta esitystavasta. Asetuksenantovaltuudet koskevat erikseen kaikkia kaavatasoja. Lain 29 §:ssä säädetään maakuntakaavan yhteentoimivasta tietomallimuodosta sekä maakuntakaavakohteiden ja maakuntakaavamääräysten vakiomuotoisesta esitystavasta. Lain 40 §:ssä säädetään vastaavalla tavalla yleiskaavasta ja 55 §:ssä asemakaavasta.

Säännöskohtaiset perustelut

1 § *Kaavamääräysten koneluettava sisältö.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että maankäyttö- ja rakennuslain nojalla laadittavissa maakunta-, yleis- ja asemakaavoissa käytettäisiin tämän asetuksen liitteen 1-3 mukaisia kaavamääräyskoodeja. Näillä asetuksen 1 pykälässä tarkoitetuilla kaavamääräyskoodeilla tarkoitettaisiin valtakunnallisen yhteentoimivuuden perustana olevia koodistoja, jotka tulisivat asetuksen liitteiksi 1-3. Liitteen 1 Kaavamääräyslaji-koodiston, liitteen 2 Kaavamääräyksen lisätiedon laji -koodiston sekä liitteen 3 Yleiskaavan oikeusvaikutukset -koodiston avulla tietomallimuodossa laadittavista kaavamääräyksistä kävisi valtakunnallisesti yhteentoimivassa koneluettavassa muodossa ilmi kaavakohteisiin liitettävien kaavamääräysten ydinsisältö. Liitteet 1-3 sisältäisivät edellä mainittujen koodistojen koodiarvot ja niiden nimet.

Koodistoja käyttämällä varmistettaisiin tietomallimuodossa laadittavan koneluettavan kaavatiedon yhteentoimivuuden minimitaso.

Koodisto on kokoelma tiettyä käyttötarkoitusta varten määriteltyjä koodeja tai luettelo luokan ominaisuuden sallituista arvoista. Kansallisessa kaavatietomallissa käytettävät koodistot on koottu Yhteentoimivuusalustan Koodistot-työkaluun, joka on Yhteentoimivuusalustan sovellus koodistojen julkaisuun ja ylläpitämiseen. Yhteentoimivuusalustan koodistot sisältävät muutakin informaatiota kuin pelkän koodiarvon, sillä koodiston kokonaisuus muodostuu:

- Koodiarvosta
- Koodiarvon eri kielisistä nimistä (suomi, ruotsi, englanti)
- Koodille annetusta lyhenteestä, joka vastaa soveltuvin osin merkintäasetuksen mukaista kirjaintunnusta
- Koodin kuvauksesta, joka selittää mihin koodia on ajateltu käytettävän
- URI:sta eli koodin pysyvistä tunnisteesta ja verkko-osoitteesta
- Koodiston hierarkkisesta rakenteesta, joka kertoo, mikä on koodien välinen suhde (esim. asuinpientaloalueet ovat yhdenlaisia asuntoalueita)
- Koodiston laajennuksista eli määrittelyhierarkioista, joiden avulla voidaan kertoa, että tietyistä koodeista muodostuu ryhmä, johon liittyy sääntö, esimerkiksi mille koodeille voidaan antaa jokin tietty lisätieto tai minkä tyyppisissä kaavoissa niitä voidaan käyttää.

Asetuksen liitteeksi kaavamääräyskoodistoista laadittaisiin niiden keskeisimmät tiedot eli koodiarvot ja nimet sisältävät taulukot. Jokainen muutos koodistossa ei siis aiheuttaisi muutosta asetukseen. Tämä mahdollistaisi sen, että koodistoihin liittyvää ohjeistusta eli esimerkiksi koodiston kuvausta voitaisiin muuttaa ilman, että asetusta olisi tarpeen muuttaa. Mikäli koodistoon lisätään koodeja, niitä muutetaan tai sieltä poistetaan koodeja, asetusta tulisi sen liitteen osalta päivittää. Tilanteissa, joissa koodistoon tehtäisiin sen hierarkkista rakennetta koskevia muutoksia tai määrittelyhierarkiaan lisätään tai sieltä poistetaan koodeja, asetusta ei olisi tarpeen muuttaa. Tällaiset muutokset kuitenkin edellyttäisivät koodiston ylläpidon mukaisen hallintamalliprosessin läpikäymistä, joissa aina arvioidaan ympäristöministeriön johdolla, onko muutoksesta tarpeen järjestää laajempaa kuulemistä tai aiheutuuko muutoksesta mahdollista asetuksen muutostarvetta.

2 § *Kaavamääräysten ja kaavakohteiden vakiomuotoinen esitystapa.* Asetuksen 2 pykälässä säädettäisiin maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettua kaavamääräysten ja kaavakohteiden vakiomuotoisesta esitystavasta siten, että kaavoissa noudatettaisiin liitteen 4 mukaista vakiomuotoista kaavamääräyksen ja kaavakohteen esitystapaa ja kaavamääräyksen otsikointia.

Kaavamerkintäasetuksen merkintäoppaan asetuksen korvaava liite 4 muodostaisi kansallisen kehikon sille, miten

- kaavakohteet ja kaavamääräykset esitetään kaavakartalla,
- kaavamääräyskoodistojen koodeja tulisi yhdistellä tietyn esitystavan luomiseksi ja
- kaavamääräykset tulisi otsikoida, kun laaditaan valtakunnallisesti yhteentoimivia tietomallimuotoisia kaavoja.

Pykälässä veloitettaisiin käyttämään liitteessä 4 esitetyn kaavamääräyskokoelman mukaista esitystapaa silloin, kun käytetään nimenomaan liitteen 4 mukaisia koodiarvoja ja niiden yhdistelmiä. Tällä varmistettaisiin, että samat kaavamääräyskoodien yhdistelmät esitettäisiin kaavakartalla ja otsikoitaisiin kaavamääräysluetteloon aina samalla tavalla eli valtakunnallisesti vakiomuotoisesti. Liitteeseen 4 on sisällytetty esitystapa voimassa olevaan merkintäasetukseen sisältyville kaavamerkinnöille ja niihin liittyvät kaavamääräyskoodit eli liite 4 toimisi näin ollen eräänlaisena vastaavuustaulukkona suhteessa voimassa olevaan merkintäasetukseen. Lisäksi liitteessä 4 on esitystapa sellaisille kaavakohteille ja kaavamääräyksille, joille on määritelty Kaavamääräyslaji-koodiarvo, jolle ei löydy vastaavuutta merkintäasetuksesta, kuten ”hulevesien hallinta-alue”.

Kansallinen kaavatietomalli mahdollistaa käytännössä loputtoman kaavamääräyskoodien yhdistelmien käyttämisen, mistä johtuen liitteessä 4 ei ole voitu listata tyhjentävästi esitystapaa kaikille mahdollisille kaavamääräyksille. Liite 4 ohjaisi kuitenkin kaavakohteiden ja kaavamääräysten esitystapaa siten, että asetuksessa esitettyjen kaavamääräysten ja kaavakohteiden yhdistelmien osalta pystyttäisiin noudattamaan valtakunnallisesti vakiomuotoista esitystapaa.

Tonttijaon esitystavasta on säädetty vain epäsuorasti kaavamerkintäasetuksessa silloin, kun tonttijako esitetään osana kaavaa. Merkintäasetuksen liitteessä on kuvattu miten ohjeellista ja sitovaa tonttijakoa kuvaavat kaavamerkinnät on esitettävä. Vastaavalla tavalla nyt annettavan asetuksen liitteessä 4 esitettäisiin valtakunnallisesti vakiomuotoinen esitystapa kaavakohteille, joihin liittyy ohjeellista tai sitovaa tonttijakoa koskeva kaavamääräys eikä pykälässä näin ollen mainita erikseen tonttijaon esitystavasta.

Lisäksi 2 pykälässä säädettäisiin, että kaavamääräystä voidaan tarvittaessa tarkentaa sanallisella kaavamääräyksellä samaan tapaan kuin nykyisessä merkintäasetuksessa on mahdollistettu merkinnän

täsmäminen kaavamääräyksillä. Selkeyden vuoksi pykälään lisättäisiin maininta siitä, että mikäli liitteen 4 mukaista kaavamääräyksen sisältöä on täsmennetty sanallisella määräyksellä, vakiomuotoiseen esitystapaan liittyvän kirjaintunnisteen perään voidaan lisätä numeroindeksi. Tämän numeroindeksin avulla pystytään tarvittaessa erottamaan toisistaan ne määräykset, joihin liittyy toisistaan poikkeavia sanallisia määräyksiä. Pykälän muotoilu ei kuitenkaan pakottaisi käyttämään numeroindeksejä, mikäli se ei ole tarpeellista.

Kaavoja laativat organisaatiot voisivat tuottaa liitteen 4 pohjalta omat "kaavamääräyskirjastonsa", joissa hyödynnetään esimerkiksi tätä indeksimääräysten mahdollisuutta siten, että AT-1 alueilla tarkoitetaan tietyssä kunnassa aina tietynlaista kyläaluetta, johon liittyy tiettyjä paikallisesti olennaisia kaavamääräyksiä. Tässä tapauksessa valtakunnallisella tasolla kaavamääräyksen laji eli AT-1 aluetta koskeva Kaavamääräyslajikoodiarvo "kyläalue" kertoisi valtakunnallisesti riittävällä tasolla mitä kaavamääräyksellä ohjataan alueen käyttötarkoituksesta. Kaavamääräysten numeroindeksit olisivat siis aina paikallisiin tarpeisiin perustuvia eikä niitä katsota olevan tarpeen harmonisoida valtakunnallisesti. Niiden käyttö ei myöskään olisi pakollista.

3 § *Voimaantulo.* Asetus tulisi voimaan 1.1.2024. Maankäyttö- ja rakennuslain kaavojen tietomallimuotoa ja vakiomuotoista esitystapaa koskevat säännökset tulevat voimaan 1.1.2024, joten lain soveltamisen kannalta on tärkeää, että asetus tulee voimaan samaan aikaan.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen siirtymäsäännöksen mukaan kunta ja maakunnan liitto voivat kuitenkin yksittäisen kaavan tai tonttijaon laatimisen osalta soveltaa lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä vuoden 2028 loppuun. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä kaavojen tietomallimuodosta tai vakiomuotoisesta esitystavasta. Niissä tapauksissa, joissa kunta tai maakunnan liitto soveltaa näitä nyt voimassa olevassa laissa olevia säännöksiä kaavan laatimisessa siirtymäsäännösten mukaisesti, ei asetusta sovelleta. Koska asetus on alisteinen laille ja asetuksen soveltaminen määräytyy täysin lain mukaan, ei tästä asetuksen soveltamisen rajauksesta ole tarpeen erikseen asetuksessa säätää.

Asetuksella myös kumottaisiin maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä 31.3.2000 annettu ympäristöministeriön asetus (merkintäasetus). Merkintäasetusta voisi kuitenkin soveltaa vuoden 2028 loppuun niissä tapauksissa, jolloin kunta tai maakunnan liitto soveltaa yksittäisen kaavan laatimiseen nyt voimassa olevia maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiä laissa olevan siirtymäsäännöksen mukaisesti.

Liitteet

Liite 1 Kaavamääräyslajikoodisto

Kaavamääräyslajikoodistoa käytetään ilmaisemaan koneluettavassa muodossa kaavamääräyksen laji eli kaavamääräyksen antamisen peruste. Kaavamääräyksen antamisen perusteena voi olla esimerkiksi määrittäminen käyttötarkoituksesta tai tietystä arvosta, kuten nimestä tai rakennusoikeuden määrästä. Valtakunnallisen kaavatietomallin mukaan jokaiselle kaavatietomallin kaavamääräykselle tulee aina antaa Kaavamääräyslajikoodiarvo. Kaavamääräyslajikoodina määriteltävä koneluettavaa tietoa kaavamääräyksen perusteesta tulee täydentää muilla tietomallimuotoisen kaavamääräyksen tiedoilla, kuten kaavamääräysryhmän otsikolla. Kaavamääräyslajikoodiarvo ei siis itsessään ole sama asia kuin kaavassa annettava kaavamääräys.

Liite 2 Kaavamääräyksen lisätiedon laji -koodisto

Kaavamääräyksen lisätiedon laji -koodiston avulla voidaan antaa koneluettavassa muodossa kaavamääräyksen lajia täydentävää tietoa kaavamääräyksellä määrättävän asian ominaisuuksista tai kaavamääräyksen ohjausvaikutuksesta. Kaavamääräyksen lisätiedon laji -koodiarvo annetaan kansallisen kaavatietomallin mukaan laaditun kaavan kaavamääräykselle tarvittaessa.

Liite 3 Yleiskaavan oikeusvaikutukset -koodisto

Yleiskaavan oikeusvaikutukset -koodiston avulla voidaan antaa koneluettavassa muodossa täydentävää tietoa siitä mihin maankäyttö- ja rakennuslain pykälään perustuu tieto siitä, että yleiskaavaa voidaan käyttää rakennusluvan myöntämisen perusteena. Yleiskaavan oikeusvaikutukset -koodiarvo annetaan kansallisen kaavatietomallin mukaan laaditun yleiskaavan kaavamääräykselle ainoastaan silloin, kun tiettyyn kaavakohteeseen liittyvä kaavamääräys voi toimia rakennusluvan myöntämisen perusteena.

Liite 4 Kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystapa

Asetuksen liitteestä 4, joka muodostaa kaavamääräysten ja kaavakohteiden valtakunnallisesti vakiomuotoista esitystapaa ohjaavan kaavamääräyskokoelman kävisi ilmi

- kaavakohteen geometria
- kaavakohteen ja siihen liittyvän kaavamääräyksen esitystapa eli visualisointi kaavakartalla (ent. kaavamerkintä) sisältäen kaavamääräysryhmän kirjaintunnuksen.
- kaavakohteeseen liitettävän kaavamääräysryhmän eli tietomallimuotoisen kaavamääräyksen otsikko, joka esitettäisiin kaavamääräysluettelossa (ent. merkinnän selite)
- tietomallimuotoiseen kaavamääräyksen rakenteelliset tiedot eli kaavamääräysryhmään sisällytettävät kaavamääräyskoodit sekä mahdollisen kaavamääräykselle annettavan arvon tietotyyppi (teksti/numero/koodiarvo)
- eri tyyppisiin määräyksiin liittyvät valtakunnalliset säännöt yhteentoimivan kaavatiedon varmistamiseksi.